

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/184/2021
Identifikačné číslo spisu:	6013899268
Dátum vydania rozhodnutia:	22.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6013899268.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ G. E., D., T. XX, 2/ C. L., D., T. XX, 3/ K. L., D., T. XX, 4/ B. L., D., T. XX, žalobcovia 2/ a 3/ zastúpení Advokátskou kanceláriou Kašuba spol. s r.o., Banská Bystrica, Horná 41, IČO: 36 859 095, proti žalovaným 1/ ŠAJGALOIL, a.s., Brezno, SNP 49, IČO: 36 047 287, 2/ MG Logistic, s.r.o., „v konkurze“, Zvolen, Unionka 9351/54, IČO: 36 431 621, o určenie neplatnosti právneho úkonu a o určenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 5C/86/2005, o dovolaní žalobcov proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. marca 2014 sp. zn. 43Cob/55/2013, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. marca 2014 sp. zn. 43Cob/55/2013 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalovaní 1/ a 2/ podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Lučenec (ďalej len „súd prvej inštancie“) zo 14. júna 2010 č. k. 5C/86/2005-754, ktorým určil, že žalovaný 1/ je vlastníkom nehnuteľnosti bližšie špecifikovanej vo výroku I. tohto rozhodnutia a vo zvyšku žalobu zamietol.

2. V priebehu odvolacieho konania Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 12. marca 2014 sp. zn. 43Cob/55/2013 zastavil odvolacie konanie voči žalovanému 1/ z dôvodu jeho zániku bez právneho nástupníctva.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia okrem iného uviedol, že na základe listinných dokladov zistil, že uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 22. januára 2014, č. k. 6Cbr/211/2013-69, ktoré nadobudlo právoplatnosť 12. februára 2014 bola spoločnosť ŠAJGALOIL, a.s., IČO: 36 047 287, zrušená bez likvidácie a následne dňa 20. februára 2014 ex offio vymazaná z Obchodného registra Okresného súdu Banská Bystrica bez právneho nástupcu.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, z dôvodov, že v

konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 OSP, konanie je postihnuté inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Navrhli, aby dovolací súd napadnuté uznesenie v celom jeho rozsahu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Predmetné dovolanie bolo podané dňa 24. apríla 2014. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci až po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“). Nevyhnutnosť takéhoto postupu vyplýva zo základných princípov CSP a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (čl. 2 ods. 1 aj 2 CSP), ako aj princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (čl. 3 ods. 1 CSP).

5. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 2K/2/2019-222 zo dňa 5. augusta 2019, právoplatným dňa 27. augusta 2019 a vykonateľným dňa 10. augusta 2019 bol vyhlásený konkurz na majetok žalovaného 2/ ako dlžníka a do funkcie správcu konkurznej podstaty bola ustanovená spoločnosť ADVO INSOLVENCY, k. s., so sídlom kancelárie 29 augusta 31, 974 01 Banská Bystrica, IČO: 46 772 910.

6. Podľa čl. I § 47 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení platnom a účinnom v čase vyhlásenia konkurzu (ďalej tiež len „ZKR“) ak tento zákon neustanovuje inak, vyhlásením konkurzu sa prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi (odsek 1 veta prvá).

7. Najvyšší súd pritom podčiarkuje, že v danom dovolacom konaní sa rieši výlučne procesná situácia žalovaného 1/, voči ktorému žalovanému odvolací súd dovolaním napadnutým rozhodnutím odvolacie konanie zastavil pre stratu procesnej subjektivity. Z povahy napadnutého rozhodnutia je preto zrejmé, že odvolací súd ním odvolanie žalobcov voči rozsudku súdu prvej inštancie vo veci samej hmotnoprávne neprejednával. Je preto názoru, že účinky konkurzu vyhláseného na majetok žalovaného 2/ na žalovaného 1/ pre dané dovolacie konanie nedopadajú.

8. Najvyšší súd ako súd, ktorého funkčná príslušnosť na prejednanie dovolania a rozhodnutie o ňom ostala zachovaná aj po nadobudnutí účinnosti nových kódexov civilného procesného práva (por. tiež § 10a ods. 1 OSP, § 35 CSP i nedostatok osobitnej úpravy v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP (v čase začatia dovolacieho konania podľa § 241 ods. 1 vety druhej OSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním. Dospel pritom k záveru, že dovolanie treba považovať za prípustné a súčasne aj za dôvodné (nech aj za stavu nemožnosti stotožnenia sa s dovolateľmi v tom, ktorou zo zákonom predpokladaných väd výsledok konania na odvolacom súde trpí).

9. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 OSP). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 OSP a proti uzneseniu § 239 OSP. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 OSP.

10. Ustanovenie § 239 OSP v odsekoch 1 a 2 pripúšťalo dovolanie proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu, ako aj uzneseniu vo veci postúpenia návrhu Súdneho dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska a za určitých podmienok aj proti potvrdzujúcemu uzneseniu, ak a/ odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, keďže má ísť po právnej stránke o rozhodnutie zásadného významu alebo b/ šlo o uznesenie o priznaní, príp. nepriznaní účinkov cudziemu rozhodnutiu na území Slovenskej republiky. Ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatili (t. j. dovolanie navzdory podraditeľnosti uznesenia odvolacieho súdu pod niektorý z uvedených prípadov nebolo prípustné), ak sa jednalo o uznesenia o príslušnosti, predbežnom opatrení, súdnych poplatkoch, oslobodení od súdnych poplatkov, prerušení alebo neprerušení konania, poriadkovej pokute, o znalečnom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj u tých uznesení o veciach upravených Zákomom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením (§ 239 ods. 3 OSP).

10.1. Predmetom preskúmania dovolacím súdom je v tomto prípade uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nemá znaky uznesení uvedených v § 239 ods. 1 a 2 OSP, preto prípustnosť dovolania žalobcov z týchto ustanovení nevyplýva.

11. V súlade s ustanovením § 242 ods. 1 OSP, ukladajúcim dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 OSP (či už to účastník namietala alebo nie), sa však dovolací súd nemohol obmedziť len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 OSP, ale sa musel zaoberať aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 OSP (zvlášť ak práve v naplnení takéhoto ustanovenia žalobcovia videli prípustnosť dovolania). Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba pritom zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 OSP nie je relevantné tvrdenie dovolateľov o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

12. Dovolatelia namietali (aj) procesné vady konania uvedené v § 237 OSP, pričom výslovne vady podľa ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ OSP netvrdili a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva. Avšak podané dovolanie by bolo prípustné len vtedy, ak by v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ OSP. Po preskúmaní obsahu spisu dovolací súd zistil, že rozhodnutie odvolacieho súdu bolo, vzhľadom na skutočnosti, ktoré vyšli najavo v predmetnom konaní, zaťažené uvedenou procesnou vadou.

13. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 ods. 1 písm. f/ OSP) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ OSP ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

14. Postup súdu, ktorým sa účastníkovi konania odňala možnosť konať pred súdom zakladá porušenie práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej len „dohovor“), porovnaj napr. III. ÚS 156/06, III. ÚS 331/04, II. ÚS 174/04.

15. Podľa ustálenej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) zmyslom a účelom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (aj čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). Z judikatúry tiež vyplýva, že ak súd koná vo veci uplatnenia práva osoby určenej v čl. 46 ods. 1 ústavy inak ako v rozsahu a spôsobom predpísaným

zákonom, porušuje ústavou zaručené právo na súdnu ochranu (I. ÚS 4/94). Obsah práva na súdnu ochranu v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov. Každé konanie súdu, ktoré je v rozpore so zákonom, je porušením ústavou zaručeného práva na súdnu ochranu (I. ÚS 26/94).

16. Konaním súdu sa rozumie jeho procesný postup, ktorým musí v súlade so zákonom vykazovať určitú kvalitu a v materiálnom ponímaní zabezpečovať tak právo na súdnu ochranu.

17. Procesná subjektivita strany sporu je jednou zo základných procesných podmienok súdneho konania, na splnenie ktorej prihlíada súd v ktoromkoľvek štádiu konania (§ 103 OSP). Procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 19 OSP). K zániku spôsobilosti mať práva a povinnosti a tým pádom aj k zániku procesnej subjektivity u právnických osôb zapísaných v obchodnom registri dochádza dňom ich výmazu z tohto registra (§ 20a ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov). Postup súdu v konaní pri zániku právnickej osoby ako strany sporu v čase rozhodovania odvolacieho súdu, s poukazom na § 211 ods. 2 OSP, upravovalo ustanovenie 107 ods. 4 OSP tak, že súd pokračuje v konaní s právnym nástupcom tejto právnickej osoby a ak právneho nástupcu niet, konanie zastaví. Obdobný postup zachováva aj súčasne platné znenie ustanovenia § 64 CSP.

18. Z obsahu súdneho spisu, ako aj z výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Banská Bystrica, dovolací súd zistil, že žalovaný 1/ bol v čase rozhodovania odvolacieho súdu napadnutým uznesením dňa 12. marca 2014, uznesením Okresného súdu Banská Bystrica z 22. januára 2014 č. k. 6Cbr/211/2013-69, ktoré v spojení s uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. októbra 2014 č. k. 43Cob/435/2014-96 nadobudlo právoplatnosť dňa 12. februára 2014, zrušený bez likvidácie a dňa 20. februára 2014 ex offo vymazaný z Obchodného registra Okresného súdu Banská Bystrica bez právneho nástupcu. Po rozhodnutí najvyššieho súdu uznesením z 20. septembra 2016 č. k. 1Obdo/52/2015, ktorým zrušil obe rozhodnutia súdov nižšej inštancie o zrušení žalovaného 1/ bez likvidácie a vec vrátení veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu existencie pochybností ohľadom účinného doručovania napadnutého rozhodnutia Okresného súdu Banská Bystrica a splnenia predpokladov pre zrušenie žalovaného 1/, bol žalovaný 1/ opätovne zapísaný v príslušnom obchodnom registri, z čoho možno vyvodíť jedine to, že svoju právnu subjektivitu nestratil a naďalej je spôsobilým subjektom procesných práv a povinností.

19. Z danej chronológie je zrejmé, že odvolací súd rozhodol o zastavení konania v danej právnej veci voči žalovanému 1/ bezprostredne po jeho vymazaní z obchodného registra, konkrétne dňa 12. marca 2014 (t. j. do 20 dní), pričom minimálne z výpisu z obchodného registra žalovaného 1/ súdu muselo byť súdu zrejmé, že žalobcovia brojili proti zrušeniu tohto žalovaného. Z dôvodu právnej istoty bolo preto v danej veci žiadúce postupovať obozretne a ako vhodné pripadalo do úvahy pred rozhodnutím o zastavení konania pre stratu subjektivity žalovaného 1/ z úradne činnosti si na vlastnom súde preveriť, či právoplatné rozhodnutie, ktoré bolo podkladom pre výmaz žalovaného 1/ z obchodného registra, nebolo v zákonnej lehote napadnuté mimoriadnym opravným prostriedkom, k čomu i reálne došlo. Ak by odvolací zvolil naznačený postup (i keď je nesporné, že v čase jeho rozhodovania napadnutým uznesením žalovaný 1/ z verejného registra vymazaný bol), čo by predstavovalo v danom prípade vyčkať ešte 30 dní od vydania napadnutého uznesenia (lehota na podanie dovolania žalobcom uplynula 12. apríla 2014 - rozhodnutie o zrušení žalovaného 1/ bez likvidácie nadobudlo právoplatnosť 12. februára 2014), zistil by, že na jeho súde mimoriadny opravný prostriedok podaný bol, a smeroval práve k zrušeniu zápisu o vymazaní žalovaného 1/ z obchodného registra, čím by záviselo rozhodnutie súdu, t. j. či je možné pokračovať v konaní so žalovaným 1/ ako účastníkom konania na otázke, či skutočne sú tu dôvody na zrušenie žalovaného 1/ bez likvidácie a či sa zápis o jeho výmaze z verejného registra nemá zrušiť. A keďže ide o otázku, ktorá môže byť riešená len v samostatnom konaní, ktorým je konanie v statusovej veci právnickej osoby (§ 200e/ OSP „Konanie o niektorých otázkach obchodných spoločností a družstiev“), ktorou sa súd nemôže v inom konaní zaoberať ani ako s predbežnou otázkou, boli by splnené zákonné podmienky na prerušenie konania do doby, než sa sa právoplatne rozhodlo o dovolaní v

konaní o zrušenie spoločnosti (§ 109 ods. 1 písm. b/ OSP) a vyhlo by sa z pohľadu právnej istoty a spravodlivého súdneho konania danej procesne nežiadúcej situácii.

20. Preto i keď v prejednávanej veci odvolací súd v čase vydania napadnutého uznesenia správne zistil, že žalovaný 1/ bol k 20. februáru 2014 (po začatí konania) vymazaný z obchodného registra a nemá procesného nástupcu, bez toho, aby vzhľadom na osobitosť daného prípadu (aktívnej snahe žalobcov bezprostredne zvrátiť daný stav, ktorá mu mohla byť zrejmá) vzal do úvahy možnosť odvrátenia danej procesnej situácie, čo sa žalobcom podarilo, došlo neprejednaním žaloby žalobcov voči existujúcemu subjektu - žalovanému 1/ k porušeniu práva dovolateľov na spravodlivý proces podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP.

21. Ak by najvyšší súd v danom prípade rezignoval a vychádzal by čisto len z predpokladu, že odvolací súd v čase vydania napadnutého rozhodnutia postupoval v súlade so základným procesným predpisom (OSP), postupoval by formalisticky v takej miere, že by za danej situácie došlo nielen k porušeniu práva na spravodlivý proces ale i na spravodlivé súdne konanie a tiež k neposkytnutiu súdnej ochrany v kvalite, akú predpokladá zákon a ústava. Najvyšší súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.